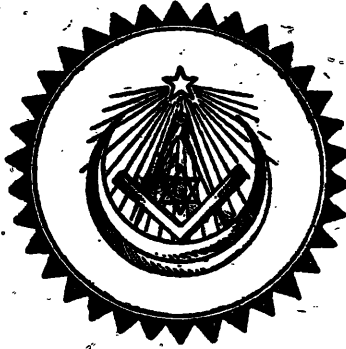

Nº : 16
EYLÜL - 1 inci Teşrin

DÖRDÜNCÜ YIL
1934

Büyük Şark

Tevzi ve Müraaat. Yeri : Beyoğlu, Nuruziya Sokağı No. 25
BÜYÜK ŞARK Neşriyat Dairesi.

Yalnız Türk Yükseltme Cemiyeti azasına mahsus elyazılarını
ihtiva eder.

İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

	<u>Sahife</u>
1 — Resmî celse	<i>M. C.</i> 1
2 — Telyazları	" 3
3 — Ziyafet ve Broşür	" 4
4 — 25 ^{inci} Yıl sofrasında	<i>F. Hulûsi</i> 5
6 — Le 25 ^{ème} Anniversaire du G. O. Z.	13
7 — Discours	<i>A. Mossé</i> 17
8 — Discours	<i>Alex. Photiades</i> 19
9 — L'anniv. de R. L. Renaissance	<i>M. Osman</i> 21
10 — Pl. frat. concernant la Renaissance	<i>A. Groussier</i> 22
11 — Mas. lar ve Mas. luklar	<i>M. C.</i> 22
12 — Uhuvvat	<i>Kâzım Nami</i> 28
13 — Mas. Şuunu	<i>Ht.</i> 31

Küçük İlanlar:

Le Symbolisme

Revue Initiatique Mensuellé

16, Rue Ernest Renan — Paris. Pour l'abonnement (25 fr. par an) s'adresser au F. Ed. Lebet. P. O. Box 44, İstanbul

LEYLİ

NEHARİ

Şişli Terakki Lisesi

Müdürü: Mehmet Ali Haşmet B.

Resmî mekteplere muadil olduğu Mf. Vekâletince tasdik edilmiş, 19 kişiden mürekkep bir maarif encümeninin himayesine mazhar, hiçbir maddî menfaat takip etmeyen bir hüsusi mekteptir.

Ana - İlk - Orta - Lise sınıfları, Fransızca - Almanca - İngilizce kursları, ayrı ayrı binalarda Kız ve Erkek talebeye mahsus leylî teşkilâtı mevcuttur. Müdüriyet: Nişantaşında Şakayık - Çınar caddesinde Halil Rifat Pş. konağındadır.

Telefon : 42517

Büyük Şark

MİLLÎ BÜYÜK MEŞ.:İMİZİN 25 İNCİ YILDÖNÜMÜ

Resmî Celse

Yirmi beş sene evveline gelinceye kadar memleketimizde millî bir obediyan yoktu; Türkiyede çalışan Mah.:ler hep ecnebî obediyanların idaresi altında idiler. Fikir ve vicdan hürriyetinin, terakki ve teali aşkının kara düşmanı olan Abdülhamit hükûmeti, bir çok münevver ve mütefekkirin bir araya gelerek fikir ve mütalea taati edebilmelerine elbette müsaade edemezdi. Meşrutiyet ilân edilince bazı BB.:imiz bizde de millî bir obediyan tesisini düşündüler ve bittabi muvaffak ta oldular. Bu tesis 1. ağustos 1909 pazar günü tahakkuk etmiş ve ilk muvazzafiar intihap olunmuştu. Şu halde 1. ağustos 1934 tarihi müessesemizin kuruluşunun tam yirmi beşinci yıl dönümüne tesadüf ediyordu. O gün çok cazip ve çok yerinde zengin bir programla bu mesut dönümü kutluladık, müessislerimizi hürmetle andık, Cümhuriyet devrinde mazhar olduğumuz müzaheret ve himayeden dolayı en derin şükran ve minnetlerimizi izhara vesile bulmuş olduk.

Merasim celsesine alt kattaki büyük salon tahsis edilmişti; davete icabet eden KK.:imizin çokluğundan adeta iki sütun arası birleşmiş gibiydi. Büyük Meş.:ın bütün murahhas ve murahhas mü-lâzimleriyle Muh.: Mah.:ler Üs.:ı Muh.:leri, yukarı derecelerin reisleri, Yüksek Hey'et âzası, ecnebî Mah.:ler delegeleri, ecnebî obediyanlar muhadenet kefilleri hazırıldılar. Ziyaretçiler arasında pek çok kıymetli ve pek çok saygıdeğer Üs.:larımız Şarki nurlandırıyorlardı. İzmir ve Bursa vadisinden de bilhassa bu merasim için gelmiş KK.:imiz vardı. Yunan Büyük Meş.:ının kendi namına tebrikâta bulunmak üzere tayyare ile sureti mahsusada gönderdiği pek şerefli Fotiadis B.:de hazırın meyanında idi.

Celse Bü.: Meş.: heyeti umumiyesi şeklinde açıldıktan sonra davetli ziyaretçi KK.:in vezifelerine ve dercelerine göre - talimat ve program dahilinde - teşrifat ile kabul edilmelerini müteakip, Bü.: Üs.: Muhittin Osman B.: tebrik ve teşekkürü mutazammın bir açış nutku irat etti; Hakim Bü.: Amir Dr. İsmail Hürşit B.: Yüksek

Hey'et namına Bayramımızı kutladı. Bu sırada Türklüğe en saadetli ve en verimli bir devir yaratan, bütün insanlığa en doğru sulh ve selâmet yollarını gösteren Ulu Gazîye Mas.'ların tazim ve minnetlerini, Büyük Millet Meclisi Reisi ve Başvekil Paşalar Hazerat ile Dahiliye Vekili Beyefendiye hürmet ve şükranlarımızı telgrafla arzettiği teklif eden müteaddit imzalı bir takrir okundu, ittifakla ve büyük bir tehalük ve meserret ile kabul olundu.

Bundan sonra - program mucibince - Bü.: Kâtip Muhittin Celâl B.: tarafından Bü.: Meş.: ımızın teessüs ve teşekkülüne dair kısaca tarihî malûmat verildi. Meşrutiyetin ilânını müteakip - ecnebi Mah.: lerde nur ve zîya almış - bazı B.:lerimizin bir araya gelerek bir Meş.: tesisine karar verdikleri, bu kararın o zaman Türkiyede mevcut ecnebi Mah.:ler tarafından pek tabîî görülerek derhal hüsnü telâkki edildiği ve bu hususta ecnebi obediyanlarından meseleden haberdar olanların teallülsüz muvafakat gösterdikleri zabıtlara ve vesikalara müstenit bir tarzda kısaca izah olundu. Meş.: ımızın tesisinde hizmeti mesbuk KK.: ve Mah.:ler isimleriyle ve yüksek saygılarıyla tezkâr ve bilhassa Mısır ve Belçika Obediyanlarının bu yoldaki yardımları şükranlarla yad olundu.

Tarihçeden sonra muavin Bü.: Üs.: Mehmet Ali Haşmet B.: Daimî Hey'et namına (Mas.: luğun ideali) mevzulu çok değerli, çok faydalı bir hasbuhalde bulundu; Sabık Bü.: Üs.: lardan Servet Yesari B.: de Yüksek Hey'et namına (Mas.: Prensipleri) ni izah etti. [*]

Bundan sonra, Goldenberg B.:in idaresi altında Ali Refik, Ziya Hüznî, Gıyas, Cevat Memduh. Afif, Hovyan ve Salâhattin Emin B.:lerden mürekkep Orkestr Mas.: nik tarafından müntehap üç parça çalınarak kutlulama merasimine şeref ve ruh verildi.

Konseri müteakip Bü.: Üs.: Meş.:ın kuruluşundan bugüne kadar ebedî Meş.: a göçen KK.: imizin aziz hatıralarını andı ve müesseslerle sabık Bü.: Üs.:lardan ve Muavinlerinden olup ta aramızdan ayrılmış olanların isimlerini teker teker Bü.: Kâ.: B.:e okuttu; Orkester Mas.:ik (Hendel) in bir hymne'ini çaldı ve bütün hazırun o Muh.: BB.: imizin aziz hatıralarını sukût ile ve hürmetle saydı.

Merasim programı burada bitmişti.

Bü.: Üs.:ın emrile Bü.: Kâtip, Fransa, Yunan Meş.:ı Âzam-larile İsviçre (Alpinya) ve Yugoslavya Mah.:i Kebirlerinden gelen tebrik levhalarından malûmat verdi. Bunlara ve bundan sonra geleceklere teşekkür yazılması kararlaştırıldı.

Menafi sırasında sabık Büyük Üs.:lardan M. Kemal B.: muhadenet kefilî bulunduğu Fransa Meş.:ı Âzamı namına, ve sureti mahsusada

[*] Gerek nutuklarla tarihçe, gerek hasbuhaller hususî bir broşürde neşredilmiş oldukları için burada tafsillerine imkân ve lüzum görmüyoruz.

bu merasim için Atinadan geldiğini yukarıda yazdığımız Fotiadis B.: Yunan Meş.: Azamı namına, Muh.: Velicanidis B.: "Armoniya,, Muh.: Mosse B.: "Renessans" Muh.: Mah.:leri namına tebrikatta bulundular. Sabık muavin Bü.: Üs.:lardan M. Raşit B.: de A. M. İ. namına merasimi kutluladı ve celse mutat usul dairesinde kapandı.

BÜ.: ÜS.: TARAFINDAN BÜYÜKLERİMİZE ÇEKİLEN TEL YAZILARI

Reisicümhur Gazi Mustafa Kemal Hazretlerine

Türkler için en saadetli ve en verimli bir devir yaratan ve insanlığa en doğru yolu gösteren Ulu Gaziye minnetlerini ve tazimlerini arz etmeğe bugün müesseselerinin 25 inci yıldönümünü kutlulayan ve yüce Halâskârın açtığı nurlu yolda ilerlemeği yegâne vazife bilen Türk masonlarının müttefikan karar verdiklerini arza tavassutu ömrümün en şerefli bir vazifesi telâkki ederim.

* *

Büyük Millet Meclisi Reisi Kâzım Paşa Hazretlerine

Bugün müesseselerinin 25 inci yıldönümünü kutlulayan ve ülkelerini Cümhuriyet devrinde tahakkuk etmiş gören Türk masonlarının ihtiram ve şükranlarını arz vesilesile ihtiramatımı teyit eylerim.

* *

Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine

Bugün müesseselerinin 25 inci yıldönümünü kutlulayan Türk masonlarının Cümhuriyet Hükümeti devrinde mazhar oldukları sadetten doğan şükranlarını arz ve ihtiramatımı teyit eylerim.

* *

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyefendi Hazretlerine

Bugün müesseselerinin 25 inci yıldönümünü kutlulayan ve Cümhuriyet Hükümeti devrinde en büyük emniyetle milli vazifesini ifa imkânına nail olan Türk masonlarının ihtiram ve şükranlarını arz ederim.

ZİYAFET

1. Ağustos 1934 Çarşamba akşamı saat 21 de merasim salonunda Bü. Meş.'in 25 inci yıl dönümü münasebetile verilen ziyafet çok parlak ve çok nezih geçmiştir.

Ziyafete - yukarıda âzasını zikrettiğimiz - Orkestr Mas.'nik tarafından çalınan İstiklâl marşı ayakta ve hürmetle dinlenildikten sonra başlanmış ve ziyafet esnasında Bü. Üs.' tarafından Reiscümhur Hazretleriyle, Millet Meclisi ve Cümhuriyet Hükûmeti şereflerine, Türk Mah.'leri ve ecnebî obediyanleri şerefine, mesut ve muztarip bütün Mas.'lar şerefine temenniyatta bulunulduktan sonra Bü. Muhak.' Fahrettin Kerim B.' tarafından Daimî Bü. Hey'et namına bir sureti broşürde münderiç çok ehemmiyetli bir nutuk irat olunarak şiddetle alkışlanmıştır.

Sabık Bü. Üs.' lardan Fuat Hulûsi B.'in Yüksek Heyet namına irat ettikleri hakimane ve edibane hitabeyi müteakıp Fotiadis B.' de şu samimî K.' sofrasında duyduğu gıptalı hissiyatını bildirmıştır.

Ziyafet Orkester Mas.'ikin zaman zaman çaldığı lâtif ve nefis havalar içerisinde, derin neş'eler ve yüksek hazlar ile gece yarısına kadar sürmüştür.

25 İNCİ YIL BROŞÜRÜ

25 inci yıldönümü münasebetile neşir ve o günkü celseye iştirak edenlere tevzi edilen ve ayrıca Muh.' Mah.'lere de gönderilmiş olan broşür Bü. Üs.' ve Ha.' Amirin nutuklarile Bü. Kâ.' M. Celâl B.' tarafından yazılan Meş.'in kısa bir tarihçesini, şimdiye kadar açılmış olan Mah.'leri, ebedî Meş.'e intikal eden KK.'in isimlerini ihtiva ettiği gibi Mehmet Ali Haşmet B.' in hitabesini ve Servet Yesari B.' in beyanatını ve Fahrettin Kerim B.'in nutkunu da muhtevi bulunmak itibarile çok değerli bir vesika mahiyeti kesbetmiştir. Bütün B.'lere tetkik ve mütaleasını tavsiye ettiğimiz bu broşüre 25 inci yıl münasebetile Muh.' Fuat Hulûsi, Ali Kâmi ve İbrahim Sadi B.'ler tarafından yazılan neşideleri ve Afif K.' tarafından bestelenen ve M. Celâl B.' tarafından vaktile yazılmış olan bir manzumenin güftesi ve notası da ilâve edilmiştir. Bu noktadan da broşür ayrıca bir kıymet almıştır.

Yine 25 inci yıldönümü münasebetile Muh.' Hıfzı Tevfik B.' tarafından yazılan, lâkin geç kalmış olması hasebile maateessüf broşüre geçirilemeyen bir neşideyi buraya dercederek merasim tafsilâtına güzel bir hatime vermiş oluyoruz:

*“Yolumuz nuru ziya, maksadımız hubbü vefa
Beşerin derdine, alâmına dermanız biz,
Ararız en kara vicdana bu alemde şifa
Cisme can, cana emel, düşmüşe cananız biz..”*

*Remziyiz aşkın, ümidin bu tehi alemde
Ağlayan kalbe teselli sunarız her demde
Hem çöken külbeyi mamur ederiz, hem de
Doğacak bir güneşin feyzine bürhanız biz..”*

*Vermişiz gönlümüzü aşk ile hürriyet için
Kalbimiz vurmaıdır bir ebedi vahdet için
Bu büyük gaye için: gayeye kurbiyet için
Katre olsak da ne gam, katrede ummanız biz..”*

*Bakma eşkâlimize, maksadu manamıza bak
Doğacaktır o seher; aşk ile ferdamıza bak
Açarak can gözünü «Meş:ı Uzma» mıza bak.
Oku gel kalbimizi gör ki ne kur'anız biz..”*

M. C.

YIRMİ BEŞİNCİ YILDÖNÜMÜ SOFRASINDA

Sevgili K.: lar! Yüksek Ülkülü Yoldaşlar !

Bu andaki duygularım seyyal, hatta esirî bir ifade ister; öyle bir ifade ki ışıktan ve nağmeden örülsün. Fakat bu benim gibi bir acizin kudreti haricindedir. Ben yalnız samimî olacağım, sadece samimî. Bu suretle üslûbüm mümkün olduğu kadar fikir ve duygularıma makus olabilir. Çünkü samimiyet iyi bir üslûbun yarısını teşkil eder. Üst yanını uzun hasretlerden sonra kavuşabildiğim bu nezih toplantının ilhamları ikmal eder.

Bu kutlu gün ve gecede kendimi Siz aziz KK.: imin arasında bulunca, ümitle, sevinçle, sevgi ile coşuyorum. Günler ve aylar süren susuzluktan sonra işte pınar başındayım ; yalnızlık ve hasret gecele- rimde yakın ve uzak yıldızlardan sorageldiğim nuruziya ve binbir ıtır ve iksir kaynağı olan şu pınar başında... KK.: , bu yıllanmış vect ve heyecanın sevkile kadehimi taşıyırısam, içim içine sığmaz da coşkunluk ve taşkınlık gösterirsem beni mazur görün, kusurlarımı derin iştiyaklarıma bağışlayın, KK.: !

1909 yılının ilk yazı gönüllerin baharı olmuştu. 1909 Martının üçüncü günü idi ki Türk Mas.: luğu tam istiklâlini ele aldı ve heykelini yükseltti, o gün Türkiye Yüksek Şurası kuruldu. Bu ulu ve kutlu sevgi, fazilet ve şefkat ağacı bu gün gibi, yani Ağustosun birinci gününü, şaşaaşı gözler kamaştırıran meyvesini verdi. Evet ve 1909 yılının bu şerefli, ünlü Ağustos birinde Türk Mas.: luğunun Büyük Meşrıkı nuruzıya mihrakı ve canlar mihrabı oldu.

Yüksek Heyet bu sevgili Hemşirenin bu gün yirmi beş yaşını bitirdiğini görmekte bir Abla gibi müftekirdir, bahtiyardır. Bu Yüksek Heykelin ve bu Büyük Mahfilin ne kadar sağlam olduğu en acı ve kara günlerde en şiddetli fırtınalara ve zelzelelere karşı denemiştir, KK.:! Herkeste görmüş ve öğrenmiş oldu ki bu binamız Süleymanın mabedinden de daha sağlammış. Evet bu böyledir. Çünkü Hira.: babamızın eseri nihayet taş yapı idi, yıkılabildi. Fakat bizim şu mabedimiz fikir ve gönül yapısıdır. [*]

* * *

*Türk ırkının Mas.: ları yılmak ne bilmedi,
Hiç bir başın önünde bu başlar eğilmedi.
Yüksek tutuldu heykelimiz, terkedilmedi,
Dağlar yıkıldı üstüne Meşrık ezilmedi.*

*Bir gözle bir güneş tanırız, işte remzimiz.
El zayi etmiş olsa da bizden kalır bir iz.
Biz hür Mas.: larız, sevişen canlarız, biriz.
Kardeş gönüllerle yarattık bu mabedi.*

*Bir Tanrı varsa, arşı onun kalbimizdedir;
Bizler için ne varsa muhakkak ki bizdedir.
Yıllarca yol alanlarımız şanlı izdedir.
Gök kubbenin omuzlarımız oldu mesnedi.*

*Ey bilmiyen lisanını âşık Mas.: ların.
Gel gözlerinde gör, oku ihlâsı onların.
Bir ülkü var sonunda görülmekte sonların;
Fark eyliyor hayalini hatta şu müptedi.*

[*] Notre œuvre est plus solide que le temple de Salomon, car Hira.: avait bâti en pierre; tandis que nous avons construit avec nos cœurs unis un temple tout idéal.

*Er, geç bu yolda keşfedeceksin hakikati.
Şefkatle sevgidir bu Mas' lar tarikati.
Biz şanlı görmek istiyoruz canlı hilkatini;
Hem öyle şan ki sevgi kadar hür ve sermedi.*

* *

İşte kuvvetimiz bu prensipten, sevgiden gelir. Zafımız ise bu kudretli unsurun ve bağın gevşemesi olabilir. Şu muhakkak ki aramızdaki tesanüt ve sevgi gevşemedikçe yıkılmayız KK. !

KK. !m! hayat sevgisiz nedir ? Ve yaşamağa değer mi ? Toprak güneşsiz ne bitirir? Ve toprak yalnız insan kanile sulanmak, ölü kemikleri kemirip yutmak için mi var oldu ? Hayfler, esefler olsun eğer böyle ise ! Yok olsun bütün bu hayat ve kâinat eğer beşerin tarihi ve mukadderi böyle kalıp gidecekse ! Siz ve ben Varlığın müterennim bir sevgi olmasını isteriz.

* *

*Her mısra bir kadeh olsun isterim.
Aşkın âhengile dolsun isterim.
Sevgiden bir demet değilse güneş,
Güneşin de yüzü solsun isterim.*

*Lekesiz aynadır seven bir gönül;
Seldir, fırtınadır seven bir gönül.
Güzellik fecrinin üstüne titrer,
Müşfik bir anadır seven bir gönül.*

*Telleri hıçkıran sazı sun bana,
İçeyim gamları ben kana kana.
Kanla göz yaşile sarhoş feleğin,
Olsun ayılmazsa, sonu Nirvana.*

*Tılsım taşını ruhunda ara,
Kalbinde unulsun açılan yara.
Umduğun değilse Tanrın ey beşer,
Gönül tercih eder yoğu o vara.*

*Şafakları kanlı sabah isteme
Gökyüzünü yaşlı, siyah isteme.
Canları öksüzlük odile yakan
Put gibi, kaygısız ilâh isteme*

Evet, ey insan! bilki :

*Kendinden olur kendine yardım bu cihanda ..
Hakikatların hakikatı budur.*

Onun için ben :

*Nuru felekten değil hür insandan umarım
İnsan dimağındaki kehkeşandan umarım,
Yıldız tomurcukları ve gönül koncaları
Taşıyan hür fikirden, o cihandan umarım.*

Ve, ey sevgili !

*Senden haber vermiyen bilginin cahiliyim,
Yabancıyım kokunu getirmeyen rüzgâra.
Sana hayran zamanın güneşli sahiliyim,
Göğsüm. bağrım açıktır dağ gibi dalgalara.*

Selâm sana büyük sevgi! Selâm sana Mas.' aşkı!

*Güneş altında dağ da gül, dere de.
Dar yürek çırpınır geniş kürede.
Çıksa binbir güneşli göklere de,
Yüce ahenge dem tutan nerede ?
Bize göster, büyük vatan nerede ?*

*Kırıp allahı aldatan kadehi,
Cana sun, sevgi, can katan kadehi,
Tanyerinden süzüldü tan kadehi.
Cana sun nurlu bir vatan kadehi.
Bize göster, büyük vatan nerede ?*

*Sanma biz kehkeşanı istiyoruz:
Serteser asümanı istiyoruz.
Ey emel ! müntehanı istiyoruz,
Bir gönüller cihanı istiyoruz;
Bize göster, büyük vatan nerede ?*

İşte Mas.'un sevgisi ve sevgilisi! Ben onun aşkını gönül dilile terennüm ettim. Bir varlığın binbir yüzünde zaman zaman onu aradım.

*Eller yedi iklimden açılmakta semaya,
Çöz göğsünü, gelsin ebediyen dize dünya.
Durduk, güzelim, secdeye karşında müheyya.
Aç sineni, görsün yeni bir mucize dünya.*

Fakat bu feryatlarıma cevap veren yok.

Gök susuyor, yıldızlar sadece bakıyor ve gece, derin gece, esrarlı gece bana senden hiç bir haber getirmiyor. Haber vermek şöyle dursun ısrarlı bir kıskançlıkla seni benden saklıyor, ey Sevgili !

*
* *

*Şeffaflığı esrarlı derinlik ! Bu ne vahşet !
Ünsiyeti kesmiş gibi insanla güneşler.
İssız gece vermekte günün kalbine dehşet.
Yıldızları ancak susuyor, sen bize ses ver.*

*Yalnız işitir. söylemez olmuşsa esirin.
Farkın mı kalır telleri kopmuş şu rebaptan ?
Feryadını emmekte faza bunca esirin.
Tek bir hece yok beklenen özlü cevaptan.*

*Yüzlerce asır var ki gönül âlemi inler,
Yüksekten inen yükseğe çıkmış o nidadır
Nur âlemi belbel bakınıp kendini dinler;
Gökten gelen ancak beşeri aksi sedadır.*

*İsterse sema put gibi dursun yine ebkem,
Kâfi bize ruhun müterennim bu lisanı.
Oldukça Büyük Sevğiden ihlâs ile mülhem,
İnsan yaratır kendine bir nağme cihanı.*

Evet ruhun derinliklerinden ve perdelerin ötesinden umduğumuz ses gelecektir.

Ey ezeli mutribe !

*Çazbantlar, orkestralar çınlayadursun,
Onlar heceler aşkımı sen birden okursun.
Billür sesinin teşnesiyim, ruhuma nür sun !
Onlar heceler aşkımı sen birden okursun.*

*İtrınla tüter sinede tekbirler, ezanlar,
Alkış tututuyor hüsnüne tarrakalı çanlar.
Dillerde birer harf ile hep inledi canlar ;
Onlar heceler aşkımı, sen birden okursun.*

Ve zayi olmuş kelimeyi nihayet bir gün bulacağız. Bütün tahlil-
lerimiz o terkip için ve görülmiyen sevgili içindir.

*Kimi sevmektesin ? diyor bana el,
Kimedir bunca beste, şarkı, gazel ?
Onu sormakta haklı benden Ezel:
Görmemiş halikin iyalinde.*

*Ne melektir, ne huridir o güzel
O ilâhenle, ey gönül, yüksel.
Yaradılmış değil henüz o emel,
Yaşıyor Tanrının hayalinde.*

*Doğmadan konu sevgilerle adı.
Beşeriyet o nura can adadı;
Ebedî sulhu bir melek kanadı
Bize Türkün taşır hilâlinde.*

KK. im! sizin ve benim sevgilimiz bu değil mi? Bu soframızda o sevgilinin hayali hâkim ve ilâhî gözleri ruhumuzun baktığı ufuklarda daima mütebessimdir! Hayalî ve esirî bir tebessümle... Fakat biz onun kendini ve hakikatını arıyoruz; bulacağız, zaman doğurmaz ve felek kıskanmakta devam eder, bize vermezse biz yaratacağız.

Sevgili KK. ! biz Türk Mas. ların ümidimiz büyüktür. Çünkü Türklük ve Mas. luk, bu iki mukaddes mefhum, birbirine bazı haricilerin görmek ve göstermek istedikleri gibi uzak değil, çok yakındır. Evet biz Türkler ki ötedenberi :

*Yıldırımlarla, yanık bagrımızın uğraşı var.
Yıkılmışız Ergenkonlar gibi kaç köhne duvar;*

*Şanlı Babürlerimiz heykeli mermerle kurar,
Eğdi Gaziye boyun mucizevî şahikalar.*

*Öyle millet ki bu, tarihi güneşlerle dolu,
Ufku baştan başa sarmıştı zaferlerle kolu,
İnkılâbile, dehasile, Kemalile ulu,
Sade bir iş gibi her gün yaratır harikalar.*

*Böyle kudretle, mehabetle yaşar milletimiz,
En aşılmaz sanılan seddi aşar milletimiz.
Bir ışık dalgalı seldir ki taşar milletimiz
Türk olan böyle yaşar, böyle coşar, böyle taşar.*

* *

Mas.:luk ta hurafeleri yıkan, hakikatı ve fazileti kuran ve yücelten bir kudret değil midir?

Mas.:luk müsaafekârdır, bir prensibi de itikatlara hürmettir. Türk ötedenberi öyle idi ve bugün daha ziyade öyledir. Türk bütün dinleri muhterem tutmuş, her itikadı hoş görmüş, kendi nizamını ihlâl etmemek şartile, tarihin tanıdığı ve kaydettiği en yüksek müsaafesahletini ilk günlerdenberi tecelli ettirmiştir.

KK.: , Türk ezeldenberi lâiktir ve lâik olmamış bulunduğu devirelerde bile mutlaka müsamahakâr kalmıştır. Şu halde Mas.:luğa yakınlıkta hiç bir ırktan geri kalmaz. Türkün bu müsamaha hasletine tarihte namütenahi misaller ve deliller var. Burada yalnız bir misal vereceğim. Misalimi Türk Tarihi Tetkik Cemiyetinin Tarih kitabından aynen alıyorum:

“Bidayette Hazarların dini sair Türklerin dinlerine benzerdi. Sonraları muhtelif siyasi ve iktisadî münasebetler neticesinde aralarında musevîlik, hıristiyanlık ve islâmlık gibi dinler de yayıldı. Hıristiyanlık ve islâmlık halk arasında yayılmıştı. Hakanla Beyler ve Tarhanlar ise musevîliği kabul etmişlerdi.

Hakanın maiyetinde iki müslüman, iki hıristiyan, iki musevî ve bir putperestten mürekkep yedi kişilik bir heyet vardı. Bu heyet Devletin en yüksek idarî ve adlî meclisini teşkil ederdi., [1]

Zannederim ki artık başka bir delile ve tefsire hacet kalmadı.

Türk nizameci ve disiplincidir. Medeniyet ve âhenk, bir cemiyetin varlığı ve bakası başka bir usulle temin edilebilmiş midir ki bu,

Türke çok görülsün? KK.:im! Mas.:luk ta nizam ve intizamı sever ve çok sıkı bir disiplini en geniş vicdan ve fikir hürriyetlerle telif etmeyi bilir. Öyle değil midir?

Türkün bugün istediği Mas.: nun istediğidir. Yapmakta olduğu da öyle değil midir? Bizim hürriyetimiz fikir ve ilim, müsavatsızlık, fazilet, ve uhuvetimiz müsamaha doğuran prensiplerdir. Daha ileriye gidiyorum. Yurtta sulh, cihanda sulh... Cumhuriyet Halk Fırkasının da, Türk Mas.:luğunun da bayraklarında okuduğumuz müşterek umdelerden, hilâlin kucakladığı ve bu gece altında toplandığımız yıldızlı gök kubbenin de sinesine aldığı mefkûrelerdendir.

Zaten insan zekâsının en büyük ve devamlı şerefi boğuşmakta değil, tabiatla yaptığı mücadelelerde kazandığı parlak zaferlerdir. İnsanlığı harp doğurmağa mahkûm bir kadın tabiatında gösterenlere karşı cevabımız budur: Pyrrhus'un zaferlerinden ibret alamyıyanlar tabii insiyaklarını tecrübe ve hikmetle yenemiyenlerdir.

KK.: im, sizden ve bizden iyi kim bilir ki yaşadığımız asırda fikir en tesirli bir silâh ve çünkü en büyük beşerî kudrettir. Fakat fikir tamamen hür olmakla beraber bütün varlığını ve hürriyetini mefkûremiz olan Büyük Sevginin emrine vermelidir. İşte sulh için silâhlanmak budur. Sulhun da elindedir silâhı.

KK.: , eğer bir gün beşeriyet için saadet mukadderse, fikir hürriyetinden doğacak ülkü birliği ve gönül beraberliği gününü göreceğiz. Bizler o gün için yaşıyoruz, o sabahı temin etmek uğrunda öleceğiz. Vatan, büyük vatan, güzel vatan yaşasın!

KK.: im, henüz oturmuyorum, ayaktayım. Çünkü ayakta ve hakikat önünde eğilerek ifa edilecek bir vazifem daha var. O da Türk Devletine istiklâl, Türk Milletine hürriyet ve cümhuriyet, Türk Tarihine şan ve zafer veren, asil ve hakikî türklüğü dirilten ve Türk Mas.:luğuna gelince, onun en aziz emellerini vücuda getirmekle kalmayıp yolunda ve izinde yürüyen sizi ve bizi anlamıyanlara karşı yüksek görüşle ve ayıltıcı ve aydınlatıcı vecizelerle müdafaa ve himaye eden Gazi Mustafa Kemali bir daha anmak ve selâmlamaktır.

O benim sevgilimdir, sizin sevgilinizdir, bütün Türk Mas.:larının ve dünyadaki bütün Türklerin sevgilisidir ve bütün cihan Mas.:luğunun ve cihan halkının sevgilisi olmağa değer. Ben kendimi ve Türk kendisini onun irşadile, onun nurile anlamış, bulmuşuzdur. Belki hayata ve insanlığa en çok yaraşan varlığın ne olduğunu da beşerin zekâsı onun yüksek dehasını tahlil ederek anlıyacak, bulacaktır: Yılmaz bir irade, aşınmaz bir seciye ve tükenmez bir sevgi.

Ona olan sevgimizden şöyle mülhem olmuştum. Büyük Sevgi şirimi bu kubbenin altında da terennüm etmek istiyorum:

*Yıllarca, elim kalbimin üstünde, eğildim,
Gölgen gibi topraklara aşkınla serildim.
Sensin emelim, başka temennileri sildim,
Dünyayı tebessümlerinin gülşeni bildim:
Ben sevmeden evvel seni, kendimde değildim.*

*Göklerde yeşil gözlerinin aşığı ay, gün,
Gönlüm gibi lâkin olamazlar sana düşkün.,
Ruhumda güneş doğdu, nedir anladım ülkün.
Gazi! Sana gökten de büyük sevyisi Türkün
Ben sevmeden evvel seni, kendimde değildim.*

Türklük kadar yüksek olan Gaziyi, gerçi Türk Mas.'luğu sinesine alabilmiş değildir. Fakat o Türk Mas.'ı nun mefkûrelerini tahakkük ettirenlerin başındadır, Mas.'luğu sinesine ve bağına o basmıştır. Onun yaratıcılığı herbirimiz için bir misal ve bir idealdir. Bunu bütün cihan karşısında böylece ilâ edebiliriz. Zaten fazilet ve kemal tam adam olmakta, hakikî insan olmaktadır. Yaşasın hakikî insanlık, ideal insanlık!

Yüksek Heyet namına samimî, candan dileklerim şunlardır. Türk Mas.'luğu Büyük Meş.'ının bu yirmi beşinci yıldönümü bin kere kutlu ve böyle kutlu günlerimiz namütenahi olsun KK.'im .

Sözümü bitirirken kadehimi Büyük Meş.'ın Büyük Üs.'ü, yüksek erkânı ve aziz mensuplarının, Muh.' ziyaretçi BB.'le temsil ettikleri "obédience,, lerin, yeryüzünde mes'ut veya betbaht hür Mas.'ların, bahtiyar ve bahtsız bütün insanların aşkına kaldırıyorum. Afiyetinize ve aşkınıza içiyorum KK.'! !

Fuat Halûsi - Demirelli -

LE VINGTCINQUIÈME ANNIVERSAIRE Du Grand Orient de Turquie

La Maçonnerie Turque a fêté avec un éclat tout particulier, le Mercredi, 1.er Août 1934, le 25ème anniversaire de la constitution de son Grand Orient.

Dans la coquette salle des fêtes, somptueusement décorée pour la circonstance, au rez - de - chaussée du Local Maçonnique de İstanbul, sis à la rue Nuru Ziya, No 25, à Beyoğlu, la tenue

solennelle commémorative fut ouverte par le Tr.: Ill.: et Tr.: Puis.: F.: Muhittin Osman, Gr.: M.: de la Grande Famille Maç.: Turque, entouré de tous les Dignitaires au grand complet du Comité Permanent et avec la participation des FF.: Délégués et Délégués Adj.: des At.: travaillant sous l'Obéissance du Gr.: Or.: de Turquie.

Après l'ouverture des Trav.: en la forme accoutumée, sont introduits tour à tour et avec les honneurs dûs à leurs grades et fonctions, les FF.: App.: , Comp.: et Maîtres visiteurs, suivis aussitôt par les Resp.: FF.: des grades philosophiques qui avaient tenu à répondre nombreux à l'invitation du Gr.: Or.:

Vinrent ensuite prendre place à l'Or.: les Vén.: M.: des At.: symboliques travaillant en Turquie, immédiatement suivis par les FF.: Délégués des deux Loges Sœurs travaillant dans le pays sous Obéissance étrangère et les FF.: particulièrement envoyés par des Obédiences étrangères, parmi lesquels nous avons eu le plaisir de constater la présence du Tr.: C.: Vén.: F.: Fotiadis, venu en mission spéciale représenter le Gr.: Or.: de Grèce.

Les FF.: Garants d'Amitié de l'Argentine, de l'Autriche, de la Belgique, de la Bolivie, du Brésil, de la Bulgarie, du Chili, de la Colombie, du Costa - Rica, du Danemark, de l'Equateur, de l'Espagne, de la France, de la Grèce, de l'Honduras, du Luxembourg, du Mexique, de North Karolina, de New - York, du Paraguay, de la Pologne, du Porto - Rico, de la Roumanie, de la Suisse, de la Tchécoslovaquie et de la Yougoslavie ayant ensuite pris place à l'Or.:, l'accès du Temple fut donné aux délégations du Parvis Philosophique, du Souverain Chapitre, de l'Aéropage, et du Consistoire, aux ex. Gr.: M.: et aux Souverains Gr.: Com.: précédés de leurs adj.: ainsi qu'au Souv.: Gr.: Com.: en activité.

L'orchestre symphonique composé entièrement de FF.: amateurs se firent entendre pendant tout le cérémonial d'introduction.

Le Tr.: Ill.: et Tr.: P.: Gr.: M.: , Muhiddin Osman après avoir souhaité la bienvenue à l'assistance et remercié particulièrement les FF.: délégués qui avaient bien voulu par leur présence rehausser l'éclat de la réunion, expliqua le but de cette séance solennelle et adressa un salut ému aux valeureux pionniers qui, il y a un quart de siècle fondaient en Turquie cette Institution, jetant ainsi la base de cet organisme national dont les ramifications s'étendent aujourd'hui dans toutes les directions du pays.

Il profite de l'occasion pour relever que le devoir de la Maç.: Turque consiste à répandre parmi tous les éléments du pays sans distinction, la culture turque, et exprime la gratitude de l'Ordre envers

le Grand Gazi, Président de la République Turque, qui suit d'un œil bien veillant l'effort moral et intellectuel déployé par notre association.

Le Souverain Gr.: Com.: , le Tr.: Ill.: Fr.: Dr. İsmail Hourchid, ayant ensuite pris la parole, associe les sentiments des At.: philosophiques à ceux des grades symboliques pour se réjouir du travail fécond accompli pendant ce court laps de temps par la Maç.: Turque et de la place qu'elle a réussi à s'assurer dans le concert de la Grande Famille Maç.: Universelle.

Le Souv.: Gr.: Com.: ayant ici déclaré que nous devons le succès de l'œuvre à la tolérance et à l'appui du régime républicain et de son grand fondateur, le F.: Gr.: Secr.: propose, au milieu de l'applaudissement unanime de l'assistance, une adresse de circonstance au Président de la République, au Président de la Grande Assemblée Nationale, au Président du Conseil et au Ministre de l'Intérieur.

Lecture est donné des planches et dépêches de félicitation envoyées par les Gr.: Loges du Danemark, de l'Espagne, de la France, de la Grèce, de la Pologne, de la Roumanie, de la Suisse, de la Tchécoslovaquie et de la Yougoslavie.

Le Fr.: Mim Kémal, ex.: Gr.: M.: , communique les vœux formulés spécialement par son entremise par le Gr.: Or.: de France dont il est le garant d'amitié, et le Fr.: Rachit, Président du Comité Exécutif se fit l'interprète des sentiments de l'Association Maçonique Internationale.

La parole ayant été ensuite donnée au: F.: Gr.: Secr.: , le Fr.: Muhittin Djéjal fit en résumé l'historique de la fondation du Gr.: Or.: de Turquie et fournit des détails, pour la plupart inédits, des différentes vicissitudes à travers lesquelles la Maçonnerie Turque atteignit sa constitution et sa forme actuelles sous la dénomination de Türk Yükselme Cemiyeti (Association Turque de Relèvement).

L'exposé du F.: Gr.: Secr.: , fait avec une documentation riche et variée, fut suivi attentivement par tous les FF.: , qui ne lui ménagèrent pas les applaudissements bien mérités par ce travail approfondi et de longue haleine.

Le Tr.: Ill.: F.: Gr.: Maître Adj.: Dr. Mehmet Ali Haşmet lui succède pour dire dans un langage clair et éloquent ce qu'il entend par l' "Idéal Maçonique," et nous guide, avec la maîtrise qui lui est propre, à travers la série des thèses diverses de nos concepts pour terminer par la lecture d'une poésie "à propos," due au Tr.: R.: F.: Fuat Houloussi.

Le Tr.: Ill et Tr.: P.: F.: Servet Yesari, parlant au non du Sup.: Cons.: , exposa à son tour en huit paragraphes bien

déterminés les Principes Maçonniques, synthétisant dans un style concis les devoirs moraux et matériels basés sur les prescriptions essentielles de notre Institution.

Après l'audition de quelques morceaux choisis exécutés par l'orchestre sous la direction du F. Goldenberg, le Tr. Ill. et Tr. P. Gr. M. se fit un devoir de commémorer les chers FF. passés à l'Or. Et. et invita les FF. à quelques instants de silence pendant que l'orchestre entamait l'hymne de Mendel.

La parole ayant été ensuite donnée dans l'intérêt de la Fr. Maçonerie, les FF. Délégués venus en mission spéciale et les Garants d'Amitié prirent tour à tour la parole pour exprimer les félicitations et les vœux et souhaits de leurs obédiences respectives.

Le Tr. Ill. et Tr. P. Gr. M. les pria de bien vouloir transmettre à leur tour à nos FF. lointains les remerciements et les sentiments de fraternelle amitié des FF. de Turquie et la séance fut levée pour permettre au FF. de continuer les travaux au cours du festin organisé pour la circonstance.

A table, après les toasts d'usage, le Dr. Fahrettin Kerim, du Com. Permanent, lut une allocution brillante illustrant les vertus maçonniques des FF. Turcs et se congratulant de voir la prospérité de l'ordre dans ce pays.

Le Vén. Fr. Fotiadis, envoyé spécial du Gr. Or. de Grèce reprit la parole pour réitérer l'expression des sentiments fraternels du pays voisin et ami.

Le Tr. R. Fr. Fuat Houloussi donna lecture d'un morceau d'architecture d'une très haute valeur littéraire et philosophique qu'il nous plairait d'entendre encore une fois en Loge dans une séance exclusivement réservée à cet effet afin d'en pouvoir mieux pénétrer le sens à tête reposée.

Nous voudrions avant de terminer cet exposé forcément laconique et combien incomplet, rendre hommage aux organisateurs et ordonnateurs de cette fête pleinement réussie dans un ordre et une discipline parfait à la satisfaction de plus de trois cents FF. présents dont un nombre respectable venaient des provinces se joindre à nous pour la circonstance, bravant les fatigues et les avatars d'un long voyage estival.

Discours prononcé par le T.: Ill.: et C.: F.: A. Moissé
Vénérable Maît.: de la R.: L.: Renaissance.

T.: Ill.: et T.: Puissant G.: M.:

T.: Ill.: dignitaires du G.: O.: de Turquie

TT.: CC.: Vén.:

TT.: CC.: FF.:

C'est avec une joie sans mélange que nous assistons, le F.: Fotiadès et moi, à la célébration du 25e anniversaire de la Haute Puissance Maç.: qui a su créer dans un si court espace de temps, dans ce beau pays de Turquie, un ardent foyer de lumière émancipatrice.

Aussi, au nom de la Loge Renaissance, permettez nous de vous adresser nos plus sincères félicitations pour l'œuvre admirable que vous avez déjà réalisée.

La fondation du G.: O.: de Turquie en l'année 1909 est un événement auquel notre Loge n'est pas restée étrangère, puisque quatre de ses membres les plus éminents ont assisté aux réunions préparatoires et constitutives! Les regrettés FF.: Siotis et aussi Casanova que les FF.: Michel Noradonghian et David Cohen, ce dernier actuellement membre honoraire de notre Atelier.

Depuis 1909, que de chemin parcouru! Des sept Loges primitives se sont détachés de nombreux Ateliers et aujourd'hui nous voyons une véritable floraison de Loges, plus prospères les unes que les autres, et dont les membres rivalisent de zèle et de dévouement pour le triomphe de votre belle œuvre maç.:

L'entrée du G.: O.: de Turquie dans le Comité de L'Association Internationale Maç.: et la nomination d'un de vos Ill.: FF.: à la haute dignité de Président de L'A. M. I. ne sont elles pas la preuve de la haute considération dont votre Obéissance jouit à l'étranger. Ces hautes marques de distinction dont vous avez été l'objet ne démontrent elles pas éloquemment, mieux que ne pourraient le faire tous les beaux discours, combien le G.: O.: de Turquie est aimé au dehors et quels liens de solide fraternité l'unissent à toutes les Puissances Maç.:

Alors que votre G.: O.: était en période d'organisation et fidèle en cela aux dispositions de L'A. M. I. visant la territorialité, vous avez laissé travailler librement les Loges étrangères vivant sur votre territoire - vous l'avez fait mes TT.: CC.: FF.: non seulement pour rester fidèles aux décisions prises mais aussi par reconnaissance

envers les Puissances Maç.: étrangers dans les Loges desquelles tant à Salonique qu'à Istanbul, et avant la fondation du G.: O.: de Turquie la plupart de vos anciens membres avaient reçu la lumière.

Mais vous avez compris, comme nous l'avons aussi compris, que cet état de choses qui pouvait s'admettre, alors que le G.: O.: de Turquie était une jeune Puissance Maç.:, ne pouvait subsister, aujourd'hui que votre Puissance est devenue forte et jouit au sein de l'universalité de la Maç.: d'un prestige si hautement mérité.

C'est dans ce but que vous avez été amenés, toujours en conformité des accords visant la territorialité Maç.:, à signer avec le G.: O.: de France une convention qui fait honneur à votre esprit Maç.: aux termes de laquelle le 1er Janvier 1937, la Loge Maç.: Renaissance passerait sous votre Obédience.

Lors de la célébration du 25e anniversaire de la Renaissance votre T.: Ill.: et T.: Puiss.: G.: M.: le F.: Muhiddin Osman, a bien voulu exprimer le désir de voir rapprocher ce délai de passage, de façon à nous enrôler avant la date prévue sous la bannière du G.: O.: de Turquie [*].

En ma qualité de vénérable de la Loge Renaissance, fidèle à la parole que j'avais solennellement donnée à votre G.: O.:, j'ai mis cette question sous le maillet.

Je suis heureux de vous dire que votre désir de passage avant la date prévue, est aussi le nôtre; comme vous, nous désirons travailler la main dans la main et de tout notre cœur, sous une seule et même bannière, celle de votre G.: O.: à la réalisation de notre noble idéal.

La question de principe étant réglée, il ne nous reste seulement qu'à liquider des questions purement administratives qui nous lient encore au G.: O.: de France. Nous ferons tout notre possible pour les solutionner dans le plus bref délai, et dès que notre G.: O.: nous aura donné son assentiment et quitus pour les 26 années que nous avons passées sous son obédience, nous serons en état d'entrer dans votre grande famille à laquelle, vous le savez, nous appartenons déjà par le cœur.

1. 8. 1934

[*] Voir plus bas, à la P. 21 et 22, le discours prononcé par le G.: M.:, et la planche particulièrement fraternelle envoyée avant quelques jours à ce sujet par le Tr.: Ill.: et Tr.: Puiss.: Président F.: Groussier. (Réd.)

ALLOCUTION DE L'ILL. F.

Alex. Photiades

Représentant du G. Orient de Grèce

Tr. Ill. G. M.

La haute mission dont m'a chargé le G. Orient de Grèce rend ma tâche extrêmement difficile, car ce ne sont point seulement, ce ne sont point *heureusement* des vœux rituels de prospérité et de bonheur que forment pour vous les FF. Hellènes.

Vous dirai-je en cette circonstance combien je suis ému de prendre la parole pour vous transmettre les sentiments profonds de fraternité dont je suis chargé?..

Vous dirai-je en ce Temple de la Vertu combien la franchise de vos *véritables* frères, ceux sur lesquels *vous pouvez compter* car ils sont libres de toute coercition de nationalisme étroit, est une franchise qui épurée par tant de larmes indique aux sages le *sens profond* d'une solidarité plus fraternelle encore?

Vous devez sans doute le savoir déjà, car d'autres, plus qualifiés que moi, ont dû vous rendre compte de l'esprit qui nous anime, de sorte que vous devez sentir combien les frères hellènes auraient voulu s'unir à vous pour commémorer la naissance de l'Art Royal en Turquie, pour fêter avec vous l'heureuse Renaissance Egéenne qui par un heureux hasard *coïncide* avec ce 25 ième anniversaire de la fondation du G. Orient de Turquie.

C'est dans *cette* coïncidence mes frères que se trouve le grand progrès qui peut être sera le plus grand des succès de la Maçonnerie Turque, car le *vrai* progrès est dans l'union et d'autre part c'est l'union étroite dans le progès qui doit être le fruit des efforts maçonniques. En effet le meilleur fruit de l'esprit c'est la droiture, la bonté, la paix, en un mot l'amour de notre prochain. C'est lui qui adoucit les amertumes de la vie et nous entretient dans les sentiments les plus nobles ceux qui honorent le cœur et l'esprit humains. Et ce sont là les sentiments qui inspirent les notres à votre égard. Ce sont là les vrais sentiments des FF. Hellènes que le G. Orient de Grèce m'a chargé de vous faire sentir à l'occasion de cette solennité. Puisse le G. Arch. de l'Univers nous aider à former une seule chaîne d'union alors que nos deux pays fraternissent officiellement grâce aux efforts de nos gouvernements et pour le bonheur de l'humanité entière.

Puisse le G.: Arch.: de l'Univers nous donner l'occasion de fêter le 70 ième anniversaire de la fondation du G.: Orient de Grèce dans l'Entente absolue des deux Orients.

Puisse le G.: Arch.: de l'Univers nous éclairer nous Maçor Turcs et Hellènes dans la Solidarité de nos cœurs, dans le progrès de notre esprit, dans l'union de nos âmes.

1. 8. 1934

TÜRKİYE BÜYÜK MEŞRİKİ BÜYÜK ÜSTADINA

Pek Münevver ve Muktedir Büyük Üstat,

Bundan yirmi beş sene evvel teessüsünü kendisi için bir falihayı addeden Armonya Mah.: Muht.: i, mübeccel Büyük Maşrıkınızı yirmi beş senelik hayırlı vücudunu tes'ide şıtap ile duyduğu haz ve meserretin haddini tayinde âcizdir.

Aziz Büyük Üstat,

Armonya Mah.: i Muh.: i bu müddet zarfında sebmeden Mason mesaisinde Büyük Meşrıkınızı kendine rehber edinmiş ve Büyül Meşrıkınızdan büyük himaye görmüş olduğunu şükranla kaydeder.

Armonya Mah.: i Muh.: i bu müddette Türk Masonluğunun te rakki yolunda çok büyük ve sür'atli adımlar attığını ve beynelmile lâayık olduğu yüce mevki tuttuğunu görmekte kalbi nurlanmıştır.

Bu vesile ile Büyük Meşrıkınızın ve Türk Masonluğunun namın hürmetle anar ve yirmi beş sene değil nice asırlar insanlığa ve bil hassa insanlık âleminin en nefis bir cüz'ü olan bu aziz memlekete hayırlı hizmetler etmesini candan ve Varlığın Ulu Mim.:ından dileriz. Büyük Üstat ve Aziz KK.:

Armonya Mah.: i Muh.: i Üs.: i Muh.: i

Dr. Velicanidi

MAS.: TARİHİNE BİR BAKIŞ

Özkardeş Muh.: Mah.: i

tarafından çıkarılan bu kitap öz dilimizle yazılmış çok kıymetli bir eserdir.

Haz.: Emininizden alabilirsiniz. Mütalaesını hararetle tavsiye ederiz.

DISCOURS PRONONCÉ PAR LE Tr.: Ill.: F.: MUHIDDIN
OSMAN, G.: M.: du G.: O.: de Turquie, à l'occasion de
l'anniversaire de la R.: L.: La Renaissance

Vén.: M.: et TT.: CC.: FF.:

Nous (représentants du G.: Or.: de Turquie) vous remercions tout d'abord de l'accueil chaleureux et fraternel que vous avez bien voulu nous faire aujourd'hui. Nous nous estimons vraiment très heureux d'avoir assisté à votre séance extraordinaire de ce jour, à cette séance mémorable qui a pour but de célébrer l'anniversaire de la fondation de votre R.: L.: dans notre vallée, fondation qui date de 25 ans. Cette heureuse création coïncident à peu près avec la date où notre G.: Or.: fût installé, elle nous intéresse, de ce point de vue, d'avantage et d'une façon toute spéciale. C'est donc une grande joie pour nous de célébrer et de fêter avec vous, votre mi-jubilé qui nous fait rappeler maintenant une longue et heureuse période d'activité poursuivie par vous à côté de notre obédience, sœur de la vôtre.

Vén.: M.:, en nous exposant l'historique de vos travaux maçonniques, vous avez tout à l'heure énuméré les tâches précieuses et les faits essentiels renfermant l'ensemble du bilan de l'activité de votre R.: At.: durant cette période féconde. Ici permettez-moi d'emprunter une phrase à notre Très Ill.: F.: Oswald Wirth, donc voici la teneur : "Un instrument n'est utilisable que dans la mesure de sa puissance, qui doit être connue de celui qui s'en sert." Eh bien, je constate maintenant avec joie et satisfaction que vous avez vous tous, mes Chers FF.: guidés par vos talents et bien valeureux M.:, connu la puissance des instruments et ustensils qui vous ont été confiés et vous avez bien su en profiter avec sagesse.

Je vois ainsi fleurir le laurier de la couronne du travail et le bon accomplissement du devoir maçonnique. Par vos travaux maçonniques et humanitaires, en recrutant vos adeptes, non seulement parmi vos nationaux et les étrangers de la Turquie, mais aussi parmi les élites et les intellectuels du pays, sans distinctions, vous avez bien su nous aider dans notre tâche commune.

Il m'est aussi un devoir d'exprimer toute notre reconnaissance pour les FF.: fondateurs dont vous avez bien voulu nous citer tout à l'heure le noms.

Il me reste à espérer que vous voudriez bien vous rallier à notre Obédience, un moment plus tôt, sans trop attendre le délai prévu et ce, suivant le désir qui m'a été exprimé par la plupart de vos frères.

Nous ne saurions enfin que trop vous féliciter des résultats que vous avez obtenus, tout en vous souhaitant un avenir plus prospère et plein de succès et vous remercier encore une fois de vos bonnes volontés pour nous.

Muhiddin

AU TRES SERENISSIME GRAND MAITRE DU GRAND ORIENT DE TURQUIE.

T.: ILL. F.:

Aux termes de la Convention passée en 1932 entre nos deux Grands Orients, la Resp.: L.: RENAISSANCE, constituée sous notre Obédience à l'O.: d'ISTANBUL, doit passer sous l'autorité du Grand Orient de Turquie avant le 1er Janvier 1937.

Les Liens étroits qui unissaient les FF.: de la L.: RENAISSANCE à la Maçonnerie Turque se sont plus particulièrement resserrés depuis la signature de la Convention.

Il nous paraît donc que le moment est venu de répondre aux désirs de notre Loge et de vous donner une nouvelle preuve de notre amitié et de notre frat.: confiance, en vous proposant de ne pas attendre la date extrême de 1937 pour consommer une réunion qui répond à votre grand désir d'unité territoriale, que nos FF.: d'ISTANBUL sont unanimes à voir se réaliser et qui contribuera à cimenter encore davantage les liens frat.: qui unissent nos deux Obédiences.

Nous envisagerions favorablement pour ce passage la date du 1er Janvier 1935.

Nous demandons à notre Garant d'Amitié auprès de votre haute Obédience, le T.: ILL.: F.: MIM KEMAL de vouloir bien s'entendre avec vous pour arrêter en notre nom la date et les modalités d'exécution de cet acte rituel et du passage définitif sous la bannière du Grand Orient de Turquie de notre L.: "RENAISSANCE".

Je vous prie, T.: ILL.: F.: de bien vouloir agréer l'assurance de mes sentiments les plus fraternellement dévoués.

LE PRESIDENT DU CONSEIL DE L'ORDRE,

signé : A. GROUSSIÉ.

17 Septembre 1934.

MAS.:LAR VE MAS.:LUKLAR

III

Avrupadaki Litvanya, Malta ve Polonya gibi küçük obedyanslar birakarak, birbirlerine düşen Mısırlılara K.:lik ve tolerans dileyerek sade avrupanın değil, bütün dünyanın en büyük ve en mühim Mas.: kudreti olan İngiliz Mas.: luğuna geçiyorum:

İskoçya Bü.: Mah.:	inin	1,107	locası,	59,000	azası
İrlanda	"	700	"	50,000	"
İngiltere	"	4,620	"	350,000	"

oluşuna göre İngiltere ve müstemlekeleinde: 6,427 loca, 459,000 Mas. var demek olur.

İngiliz Mas. ları (vezaifi kadime) denilen esasatı atıkaya sıkı sıkıya merbut kalmışlar, millî muhafazakârlıklarını ve dinî hususiyetlerini Mas. lukla mümteziç ve müzdeviç bir hale getirmişlerdir. Bu itibar ile İngiliz Mas. luğu cihanşümül olabilmek vasfını, K. lik ve beraberlik umdelerinin yayılma kabiliyetini kaybetmiştir.

İngiliz KK. imiz çok zengindirler, o nisbette de hayır işlerinde, içtimâî yardımlarda bulunurlar: bir çok mektepleri, hastahaneleri ve bakım yurtları vardır. Bu müesseseleri ta 1788 de açmağa başlamışlardır.

Geçen sene yaptırıkları (Sulh Abidesi) ne (bir milyon) İngiliz lirası sarfettiler. Bu küşatta Prens dö Gal, Dük D'york, Prens Corc bizzat bulundular. Kralın biraderi olan Dük dö Konot, zaten Üs. ı Âzamdır, merasime bu riyaset etti; merasimde 2000 Mas. hazırdı. Bazı Mah. ler birbirlerine radyo ile raptedildiklerinden 4000 Mas. da kendi localarından merasim nutuklarını dinlediler.

İngiliz Mas. luğunun muazzam kuvveti, muazzam teşkilâtı ve muazzam serveti yalnız İngilizler için çalışır.

Amerikalılara gelince:

Şimali Amerikada	58	obedyans	ve	3,500,000	Mas. .
Mezkezi	10	„	„	30,254	„
Cenubî	12	„	„	54,942	„ vardır.

Bu kadar çok obedyansların ve bu kadar çok Masonun tabi buldukları Ri. ler ve takip ettikleri emeller de o kadar çok ve muhtelifdir.

Avusturalyayı da unutmıyalım:

Orada da 7 obedyans ve 200,000 kadar Mas. kayıtlıdır. Bu tafsilâttan anlaşılır ki bugün dünya üzerinde:

130 Obedyans ve 4,500,000 Mas. vardır; bunlardan 660,000 i Avrupadadır, onun da 460,000 i İngilterede oluşuna göre geride kalan 23 obedyansın âzası 200,000 i geçmez. İngilizler ve Amerikalıların çoğu işlerini uydurmuşlar, halklar ile ve hükümetlerle haşır ve neşir olmuş bir hale gelmişlerdir. Bütün kavgalar, kıyametler hep Avrupanın 23 obedyansile Cenubî Amerikanın lâtin Mas. ları başında dönüp dolaşır.

Anglo - Sakson umumî namı altında toplayabileceklerimiz, hayır ve hasenat ile meşgul buldukları halde lâtin namı altına girebilenler henüz mahiyet ve mevkilerini isbat ve tahkim ile uğraşıyorlar. Hiç bir zümreye dahil bulunmayanlar ise çok mesutturlar: İskandi-navyalılar, Çekoslovaklar gibi.

Görülüyor ki Mas. luklar - Raymond B. in pek isabetle söylediği gibi - her memleketin, her milletin bünyesine ve kabiliyetine göre

değişik ve ayırıcı; muhitine intibak edenler muvaffak oluyor, muhitine uymayanlar ya sahneden çekilmişler, veya çekilmek üzeredir.

Realitelerden aldığımız şu müspet müşahede ve vakıalar bize şunu da anlatır ki bir memleketteki Mas.'lukla o memleketin münevver tabakasının irfan seviyesi arasında bir münasebet ve nisbet aramak çok zarurîdir. Yani M. Kemal Üs.'ımızın bir hitabelerinde söyledikleri veçhile, Mas.'luk salıklarına bir kıymet bahşetmez, belki Mas.'lar Mas.'luğa bir kıymet izafe ederler.

Aynı kanaati Raymond B.' de şu tarzda ifade ediyor :

“Mas.'luklar kendilerini teşkil eden Mas.'ların eseridir,,

O halde bir yerde Mas.'luk çığırından çıkarılmış, Mas.'lar yoldan ve gayeden ayrılmışlarsa mes'uliyet Mas.'luğun değil, Mas.' denilen şahıslarıdır. Mas.'lukların halkın ve dolayısıyla beşeriyetin iyiliğine güzelliğine yarayan muvaffakiyetleri ve eserleri ne Ri.'lerin mahiyetinde, ne de âzanın kesretinde değildir. Hizmette muvaffak olamayan Mas.'luk, iyi Mas.'lar elinde bulunmayan Mas.'luktur. Bunun içindir ki : Fransa Granlojunun geçen seneye ait 14 numaralı bülteninde M. G. imzalı bir B.' “Mas.'lara gasbettirilmiş Mas.' haklarının istirdadı,, serlavhası altında fevkalâde dikkate değer bir makale yazmıştı. Mas.'luklar bazı zümreler tarafından istismar olunmak, her hangi dinî, siyasi veya iktisadî bir maksada alet edilmek istenilmesindedir ki pek haklı olarak bir çok hücumları ve tenkitleri davet ediyor. Yoksa esas itibarile Mas.'luklar arasındaki ayrılıklar bir Ri.' ayrılığı değildir : her Ri.'te gaye aynidir, her Ri.'te ahlâkî ve felsefî düsturlar aynidir. Bu hakikati cidden pek muktedir ve pek hakîm şair Üs.'larımızdan Fuat Hulûsi B.' bakınız ne güzel anlatıyor :

«Ayrı görüp yolları, deme : bu sağ bu soldur.

Nura giden yolların her biri doğru yoldur;

Herbirinin yolcusu gizli bir yoldaşındır,

Yolu şaşırın bile kıymetli kardaşındır.»

Burada hatıralarda bir sorğunun belirmemesi kabil değil : acaba Ri.'ler arasındaki fark nedir ? Cüretimi afederseniz diyebilirim ki Ri.'ler arasındaki fark - her manasile - kuru bir “kelime kavgası,, ndan ibarettir. Çoktan aranmış ve bulunmuş “kelime,, yi kimisi gerilerde arıyor, kimisi önde ve ileride.. Halbuki yine M. Kemal Üs.'ımızın (Büyük Şark) mecmuasında çıkan bir nutuklarında dedikleri gibi “Mas.'luk bir gaye olmaktan ziyade bir vasıta ve Mas.'ların aradığı hakikat haricî âlemde değil, insanın bizzat kendisindedir ; bu itibarla Mas.'lar kendilerinin hocası, mürebbisi ve yaratıcısı-

dırlar., ...Bunun böyle olduğunu hangi Ri.:ten ve ırktan olursa olsun her münevver ve insafılı Mas.: da biliyor. O bilginin sevkile arasına anlaşma, birleşme teşebbüsleri de vukua geliyor, beynelmilel konfranslar toplanıyor. Lâkin Mas.:lukları birbirlerinden ayıran mahallî ve millî vasıflar Ri.:ler arasındaki fasılayı gittikçe derinleştiriyor.

Mamafih dünya Mas.:luklarının hususiyetlerini, bazen birbirlerini hırpalayan ve didikleleyen şekilde tecelli eden varlıklarını görüp te nevmî ve müteessir olmağa mahal ve sebep yoktur. Her Mason kendi kemaline, kendi millî Mas.:luğunun kemaline çalışırsa cihanşumul Mas.:luk ta kemaline erer. O halde bana bu hasbuhali ilham eden René Raymound B.:in dediği gibi "tenkitlerimizi bilhassa her şeyden evvel kendi nefislerimize tevcih etmeliyiz; başkalarına daha sonra.. Hele Mas.:luğun mahiyetine asla!..,

* *

Buraya kadar hep başka milletlerin Mas.:luklarından ve Mas.:larından şöyle üstün körü bahsettik. Şimdi de Türk Maş.:luğuna bakalım.

Türk Mas.:luğunu doğru mütalea edebilmek için (meşrutiyetten evvel), (meşrutiyetten bugüne kadar), (bugünden itibaren) olmak üzere üç safhadan mütalea etmek iktiza eder. Birinci devrede millî bir Mas.:luk yoktu, Türkiyedeki Mah.:ler hep ecnebi obedyanslara tabidiler. İkinci devir -ki hâlâ bitmemiştir - millî bir Türk Mas.:luğunun teessüsüne ve iptidâî faaliyetine tesadüf eder. Üçüncü devir de tadile başlanan nizamlarımızın ve talimatlarımızın kabulünü müteakip açılacak olan yeni devirdir. Ben burada şüphesiz bir tarihçe yapacak değilim. O; büsbütün ayrı bir mevzudur. Ben sadece bu devirlerin bariz vasıflarını arz etmek istiyorum.

Birinci devirden hiç te bahse lüzum yok. Çünkü o vakit millî bir obedyansımız mevcut değildi.

İkinci devir 1909 da Türkiye Milî Bü.: Meş.:ının tesisile başlar.

Bir çok dinlerin, milletlerin, yani mütenevvi medeniyetlerin mehdi ve mezarı olan Küçük Asya küçültülmüş bir dünyadır. Mütedahil ırklar yatağı, mütetariz dilekler kaynağı olan bu yerlerin (Osmanlılık) namı verilen sun'î ve gayritabiî idare ile idaresine çalışıldığı devirlerde -içtimâî ve siyasî her tezahürde olduğu gibi- Mas.:luk ta kapitülâşyonlardan kurtulamamış, her hazza zevk veren, her emele bir tatmin tesellisi ayıran kozmopolit, benliksiz bir mahiyet almıştı. Yani o vakitki Türk Maş.:luğu âdeta emperyalist bir teşekkül, fakat meşrutî ve liberal bir müessese olarak kurulmuştu. Bununla beraber müessislerimiz çok büyük bir fikir hürriyeti, çok yüksek bir tesamüh fazileti ile hareket etmişlerdir.

Müessisler -eserlerinden anlaşılıyor ki - şu prensipleri gözönünde bulundurmuşlardır :

Mas.·luk Mah.·lerdedir; Mah.·ler Ri.·lerini intihapta, dahili nizam-
larını tertipte, çalışacakları tarzı tayinde tamamille muhtar ve hür-
dürler; elverir ki umumî Mas.·luğun umumî ahkâmından ayrılmasın-
lar ve elverir ki bir Mah.· in mesaisi diğer bir Mah.·in mesaisine
muarız veya engel olmasın. Bu itibarla dünyada nekadardır tanınmış
Mas.·luk varsa hepsinin müntesipleri aynı mahiyette Mas.·dur ve
K.·tir; birinin diğerine rüchaniyeti yoktur.

Aynı prensip muktezası olarak müessislerimiz Mah.·lerin teşkil
ettikleri ve şahsiyeti maniveyelerinin temsili ve idaresi salâhiyetini ver-
dikleri (federasyon) ritüelikle hiç bir vasıf izafe etmemişler, bütün
Ri.·lerin camiası ve müdürü bulunduğu delâlet etmek üzere
“Meş.·ı Âzam (Mah.·i Kebir), [1] diye ad vermişler, liberal ve lâik
olduğunu ifade içinde S.· Â.· K.· sembolünü bir prensip olarak değil,
bir (ideal = mefkûre) olarak kabul etmişlerdir.

Bu sayede Türkiyede remzî dereceler üzerinde hakimiyet iddia
edebilecek diğer Mas.· kudretinin teessüs edememesini de temin etmiş-
ler, bu prensibi umumî nizamnameye (remzî derecelerini idaresinde
Türkiye Meş.·ı Âzamından başka mafevk veya muadil hiç bir kuv-
vet tanımadıklarını) ayrı bir madde ile geçirmişlerdir.

A.· M.· İ.· nin son zamanlarda bütün obedyanslara tavsiye
ettiği istiklâl ve Territorialite esaslarını müessislerimizin daha 1909
da kabul etmiş bulunmaları ne kadar liberal ve millî bir duygu ile
mütehassis bulduklarını göstermeğe kâfi bir delildir. İşte bundan
dolayıdır ki teşekkül eden federasyonun nizamnamedeki tam vekâ-
mil ismi - aynen - (Türkiye Millî Meş.·ı Âzâmı ve Mah.·i Kebiri) dir.

Bu prensipler derhal sehhar ve feyyaz tesirini göstermeğe başlamış-
ken Osmanlı idaresindeki tezepzûp ve keşmekeş Türkiye Mas.· lu-
ğunu da sarsmış, nihayet pek az zaman zarfında şahsî emeller ve
ihtiraslar yüksek prensiplerin ve mefkûrelerin yerine geçmiş, akibet
Osmanlı İmparatorluğu ile birlikte Osmanlı Mas.· luğu da çökmüştür.
Vaktaki Mas.· luğun asırlardanberi umduğu ve dilediği tekemmül
ve taali hamlelerini en yüksek feyizle, en süratli verimile yaratan
ve tahakkuk ettiren İstiklâl Güneşi ve Cümhuriyet Nuru doğdu, bütün
güzellikler ve iyilikler gibi Türk Mas.· luğu da canlandı; artık Millî bir
Türk Mas.· luğu kurulabilmek için hiç bir engel ve korku kal-
madı. Fakat bugün her korkudan daha müthiş bir korku ile karşı
karşıya bulunuyoruz. Milletın ve Devletin Mas.· luktan beklediği in-
kılâbı, salâhı gösteremezsek bizi mistik ve atil teşekküllerinkine
benzeyen bir akibetten hiç bir kuvvet, hiç bir efsun ve efsane
kurtaramıyacaktır.

[1] Meş.·ı Âzam Fransız, (Mah.·i Kebir) diğer Ri.·lere ait bir tabirdir.

Teşekkülümüzde ve idaremizde her Türk vatandaşı kadar gösterdiğimiz terakki ve kemal aşkı da bizi kurtarmağa kâfi gelmez ; bizler daha ileriye gitmeğe muktedir değilsek bile önde ilerlemeğe mecburuz; yoksa sebebi vücudumuz kalmaz. Cümhuriyet Hükûmetinin yüksek himaye ve müzaheretinin devamı ancak o himaye ve müzaherete liyakatimizi bilfiil ispat etmekle mümkün olabilir. Aksi taktirde, bizim için de şu meşhur mısraı okurlar :

“Baki kalan bu kubbe hoş bir seda imiş !,”

Aziz KK.: im ! demek istiyorum ki asıl Türk Mas.: luğu yeni başlıyor. İşlerimizi ve gidişlerimizi tamamen millî, demokrat, terakkiperver ve lâiyik nizamlar ve ritüellerle tayin ve icraya başladığımız gün yeni tarihimizin, mesut ve feyyaz devremizin mebdeidir.

Malûmdur ki (İdare) başka, Ri.: başkadır. İdare hususunda müessislerimiz Belçika nizamlarını, Ri.: hususunda Eski Tutum İskoç Ri.:ini esas tutmuşlardır. Bununla beraber yine burada Muh.: Necat Mah.: inde bir münasebetle mufassalan arzemiş olduğum veçhile nizamlar, ritü.:ler bir kaç defa değiştirilmiş, lâkin ne nizamlar mükemmel bir hale getirilebilmiş, ne de ritü.:ler hakikî ve mütekâmil. Ekosizme intibak ettirilebilmiştir. Bunun içindir ki yüksek bir komisyon nizamları ve talimatları tadil ile meşgul bulunuyor. Pek kuvvetle ümit ve tahmin ediyoruz ki komisyon :

- 1) Hükûmetimizin hür, lâik, halkçı ve millî olduğunu ve nizamlarımızın da bu esaslara intibak, zaruretinde bulunduğunu;
- 2) Bü.: Meş.: organizasyonunun ritüelik bir mahiyeti olmayıp, sırf idarî ve tamamen federal bir sistem olduğunu;
- 3) Mas.: luğun hakikî ve yegâne tecelligahının Mah.:ler olduğunu;
- 4) Beynelmîlel yapılmış K.: itilâflarının mevcut olduğunu;
- 5) Mah.:lerin muayyen bir takım hürriyetlere ve haklara sahip birer cüzütam bulduklarını nazarı itibare alarak bize mükemmel ve asrî nizamnameler hazırlamak himmetini esirgemeyecektir.

* *

Aziz KK.:im, sabrınızın tükendiğini hissetmiyor değilim; zaten bildiğiniz bir çok şeyleri tekrar etmekle başınızı ağrıttım, affedersiniz! Lâkin bizzat Türk Mas.:ları hakkında da bir iki kelime söylemekliğime müsaade ediniz.

Bütün dünya Mas.:luklarına ve Mas.:larına dair birlikte gözden geçirdiğimiz şu malûmattan Türkiye Mas.: luğunun ne derecede mes'ut ve feyizli bir mevkide bulunduğu anlaşılıyor.

Bizzat Türk Mas.:ları da diğer milletlerdeki KK.:inin hiç birinden geri kalmıyacak derecede yüksek seviyeli ve yüksek duyguludur. Miktarımız da umumî nüfusumuza nisbet edilirse milletlerin ekserisindeki nisbetten fazladır.

Türk Mas.'ları bilirler ki kendi nefislerinden kinaye olan H.: taşı yontarak vücade getirecekleri bediayi ancak aynada görebilirler? Şunu da bilirler ki cehaletin, taassubun, rıyanın, söndürmek istediği nur hariçte değil kendi benliğimizdedir. Onun içindir ki mesaimize başlarken daima şu hakikati tekrar ederiz :

“Mas.' harici bir kuvvete güvenmeksizin bizzat tekemmüle sâyetmelidir,,.

İşte bizler bu yolun yolcusu olduğumuz için bugün de, yarın da (Necat) bizimidir, KK.'im.

M. C. (Vf.:)

UHUVVET

Şiarlarımızdan üçüncüsü uhuvvettir. Bu arapça sözün türkçesine kardeşlik diyoruz.

“Kardeş,, denince bizde ilkin bir anadan, bir babadan doğmuş olanlar anlaşılır. Bu söz, “karındaş,, ın konuşmada aldığı bir biçimdir; netekim eski yazile kelimeyi bu biçimde yazanlar da vardı. Demek ki ayrı ayrı zamanlarda bir kadının karnında bulunmuş olmağa kardeşlik diyoruz. Aile arasında öz kardeşlik, ana bir baba ayrı, yahut baba bir ana ayrı kardeşlik, övey kardeşlik, süt kardeşlik gibi tabirleri kullanmakla kelimeye asıl konuluşundan daha geniş manalar vermeğe alışmışız. İşte kelimelerin böyle konuldukları manadan daha geniş, daha şümüllü, bazı kere büsbütün umumî ve aykırı manalara geldikleri vardır.

Kardeş sözü çok eski zamanlarda, bir semiyeye veya bir zümreden olan kişiler arasında da kullanılmıştır. Mas.'lukta olduğu gibi, meselâ bugün bile hiristiyanklıkta klerjeden olan insanlar arasında “kardeş,, tabiri kullanılmaktadır. Fransızcada katolik rahiplerine “frère,, rahibelerine de “sör,, denildiğini biliyoruz. Bu kardeşlik, ülkü birliğinden ileri geliyor. Aynı ülküye inananlar birbirine kardeş derler. Kur'anda bile “İnnemelmü'minine uhvet,, ayeti mü'minlerin kardeşliğini ifade eder.

İlk cemiyetlerde kardeşlik mefhûmu, birçok mefhûmlar gibi, bilinmezdi. Ekzogaminin cari olduğu semiyelerde, çocuk anaya değil, semiyeye aitti. Babanın zaten hiç bir yeri yoktu; çünkü ekzogamlarda kadının totemi başka olan bir semiyedeki erkeklerden birile münasebetinden çocuk doğunca, bilinmez bir babanın bu mahsulü, tabiatile babaya ait olamazdı; ana ise, bir semiyeye ferdi doğurmuş olduğu için, çocuğunun sahibi değildi; bu itibarla çocuk bir bakıma anasının kardeşi oluyordu.

İlk cemiyetlerde iş bölümü artmağa başladıktan sonra, bir (matriarchat) devri ortaya çıktı. Bu devirde, ana hâkimdir. Babanın yine mevkii yoktur; fakat artık “karındaşlık,, mefhûmu meydana çıkmıştır. Çünkü çocuk artık anaya tabidir. Bir ananın doğurduğu çocuklar arasında, anadan gelme bir bağılık oldu.

Anaya nisbeti dolayisile dayının yavaş yavaş nüfuz kazanmasile (patriarchat) denilen cemiyeti doğurdu. Artık kadın arka plâna geçti; baba ön plânda kaldı. Bu devirde bir erkek birkaç kadınla münasabette bulunur, onlardan doğan çocukların hepsi, ayrı ayrı karınlardan çıkmış olmakla beraber, bir babanın çocukları oldukları için birbirinin en doğru kardeşi sayılırlardı. Patriarchat devrini, İbrani-lerde, Romalılarda bütün karakterleriyle görürüz. Patriarchat müessesesi, hattâ manevî bir biçime de bürünerek, en medenî milletlerde bile, bugüne kadar yaşamaktadır. Bizde daha düne kadar bir babanın bütün çocukları ve torunları kendi çevresinde toplanır, hepsi de ona tâbi olurlardı. Bugün hiristiyanlıkta papaza baba derler. Bu tevrattan ve Romadan geçmiş bir Patriarchat an’anesinin mahsulüdür.

Kardeşlik hakkındaki hukukî mevzualar, hep içtimaî telâkkilerden doğmuştur. Ve ekzogami bahsinde gayet girift ve karışık kaidelerin konulmasına sebep olmuştur. Musevîlerde iki erkek kardeşten küçüğü, büyüğünün kızını nikâhla alabilir. Halbuki müslümanlıkta bu haramdır. Kardeşlik yalnız bir karında bulunmakla değil, aynı kanla beslenmekle de ifade edildiği için ayrı ayrı baba anadan doğan iki çocuktan birine, ötekinin annesi süt vermiş ise bunlar süt kardeş sayılır. Ve süt kardeşler arasında evlenme yasaktır. Bir dayı kendi kızını kız kardeşinin oğluna verebilir; fakat bu meşrû olan evlenme birçok yerlerde hoş görülmez. Dinî hükümlerin müsait olduğu yerlerde içtimaî hükümlerin muarız buldukları her vakit görülen şeylerdir.

Yukarıdanberi söylediğim sözlerden de anlaşılır ki kardeşlik, esas noktadan, tamamen izafi bir şeydir. Çünkü kardeşi kardeşe bağladığı tevehhüm olunan fizyolojik bağ, haddizatinde mevcut değildir. Çocuğa babadan olduğu gibi anadan geçen şey de nihayet bir zerredir. Çocuk doğduktan sonra, ana ve babasile maddî münasabetten keşilmiştir. Artık o, hayatiyetin faaliyetile, ana ve babasından hariç şeylerden kendi bünyesini yapar. Böyle olunca, ana babanın çocuk üzerinde manevî bir alâkası olmamak lâzımgelir. Öyle ise kardeşleri birbirine bağlayan rabîta, maddî değil, manevîdir.

Eski türklerde bir de kan kardeşi adeti vardı. İki delikanlı arasındaki dostluk kardeşlik derecesine vardı mı, bunlar ölüme kadar birbirlerine kardeş sadakati göstereceklerine and içerlerdi. Bir çanak kıymız ahırlar, ikisi de bileklerinden birkaç damla kan akıtır, kıymız-

la karıştırıp içerlerdi; böylelikle kan kardeşi olurlardı. Bu türlü kardeşlikten başka hir de ahiret kardeşliği vardı.

Görülüyor ki kardeşlik ilk vasfından büsbütün başka vasıflara girmiştir. Bunun son manasını, “teavün,, le ifade edebiliriz. Kardeşlik, yardımlaşma için birinci adımdır. Kardeşlik yardımlaşmada taahhüdü mütezammındır. Zaten ötedenberi insanın önce anası, babası kardeşi gibi en yakinine yardımdan başlaması an’ane haline girmiştir.

Çok defa ülkü kardeşliği, ana baba bir kardeşliğin üstünde görülür; insan bazı sebeplerle öz kardeşine yapmak istemediği yardımı ülkü kardeşine yapar. Çünkü birinci kardeşlikte yardım mecburiyeti, kan karabetine istinat ettiği halde, ikincisinde vicdanî bir taahhüde istinat eder.

Umumiyetle kardeşlik hakkında buraya kadar söylediğim sözlere daha neler ilâve edebilirim? Mas.’lukta kardeşliğin ifade ettiği manaya geçebilirim artık. Bu mana çok derin ve çok yüksektir. Kardeşlik kelimesi, hiçbir tarikatte, mezhepte veya cemiyette, Mas.’luktaki kadar ulvî bir mahiyet kazanamamıştır. Mason “kardeş,, dedi mi, bu kelimenin içine bütün manevî hüviyetini koyar. Bu sözün içten söyledikçe yüreği vecde gelir, gözleri parlar ve tüyleri ürperir.

Mas.’ kardeşliğinde, bütün dinlerin, mezheplerin, felsefî kanaatlerin üzerinde, onlardan büsbütün ayrı, kendine mahsus bir mahiyet vardır. Bir Mas.’ için kardeş, bir can dostu, bir ülkü arkadaşıdır. Mas.’ kardeşini nerede görürse, oraya koşar. Onu bağrına basar; derdile dertlenir; sevincile, saadetile sevinir ve mes’ut olur.

Biz işte “uhuvvet,, kelimesine bu şamil manayı veririz. Vakıta her Mas.’. indinde bütün insanlar kardeşdir. Meşhur Şirazî Sadinin dediği gibi Mas.’lukta da “Benî âdem azayı yekdiğerend,, dir. Size bir de hadis söyliyeyim: “Allaha imandan sonra, amellerin efdali, nase meveddettir.,,

Mas.’lukta uhuvvet, insanî uhuvvetin yükseğinde daha başka bir şeydir. Bütün insanları, bir ideal çevresinde toplamak, hepsini o ideal için toplu olarak yürütmek mümkün değildir. Çünkü ideal, bir çok insanlarca anlaşılabilir. Biz, niçin bir mabet içinde, ketumiyet kaidesine riayet ederek çalışıyoruz? Âleme açılmasından utanılacak bir sırrımız mı var? Hayır.. Biz, yüksek idealimizin her fert tarafından anlaşılmasını bildiğimiz için, onu her ferde açmaktan sakınıyoruz. Bir mutasavvıf şair:

*Mare lüabı merdüm olur baysi helâk
Nakabile helâhili candır zülâlimiz*

demiş. O, kendini insan gördüğü halde, kabiliyetsizleri yılan derkesine indiriyor. Halbuki biz böyle düşünmüyoruz. Biz, diyoruz ki:

İdealimiz, ona varamıyacak kimseler için felâketi mucip olabilir; halbu ki onu bu felâkete sürüklemeksizin, idealimizin istediği bir yola sevk edebiliriz. İşte ketumiyetin sebepleri budur.

Şimdi daha iyi anlaşılıyor ki bizim Mas.'luk uhuvvetimiz, insanî uhuvvetimizden ayrı değildir; insanî uhuvvetimiz eamdır, mas.'luk uhuvvetimiz ehaştır. Yani bütün insanlarla kardeş olduktan başka bir ülküyü tahakkuk ettirmek için, ayrıca mas.'luk müessesesi içinde, daha yüksek ve daha ruhanî bir kardeşlik kurmuş bulunuyoruz.

Mas.'luk işi, insanlığın en yüksek ülküsünü dünya yüzünde tesis etmeğe çalışmaktır. Bu işe, ışıklı bir azlığın, karanlıkta kalmış bir kalabalıktan daha çok hizmet edeceğinde şüphe yoktur. Şu kadar ki azlığın bu işi yapabilmesi, hattâ kalabalığı da kendisi ile birlikte iyiliğe doğruluğa ve güzelliğe doğru yürütebilmesi için gönül ve kafa elle-rini birbirine vermeleri, bir uhuvvet halkası teşkil etmeleri lâzımdır. İşte Mas.'lukta kardeşlik mefhûmunun vardığı nokta budur.

Kâzım Nami

MAS.' ŞUUNU

Türkiye :

♣ Kadıköy vadisinde çalışan Cümhuriyet Yıldızı Mah.' Muh.'imiz Türk Yükseltme Cemiyeti namına inşa ettireceği lokalinin temel atma merasimini Bü.' Meş.'imizin 25 inci yıldönümüne müsadif olan 1 ağustos 934 te yapmıştır. KK.'imizin bu güzel emellerinin tahakkukunu temin için Mah.'lerimizce her türlü yardımın esirgenmiyeceğinden emin olarak kendilerine muvaffakiyet temenni ederiz.

♣ Pariste çalışaa Thebah Mah.' i Muh.'inin tertip etmiş olduğu bir Akdeniz seyahati vesilesile birçok Fransız KK.'imiz 16 ağustos 934 te İstanbul'a gelmişler ve ertesi günü akşamı lokalimizde kabul ve bir ziyafetle izaz edilmişlerdir. Thebah'in Muh.' Üs.'i Dr. Legren B.'in riyaset ettiği bu kfile refakatinde refika ve hemşirelerinden de birçokları bulunmakta idi. Fransa Granloj ve Granoryanına mensup BB.'le çok faydalı temas ve hasbuhallere vesile olan bu ziyafet, büyük bir neş'e içinde gece yarısına kadar sürmüştür.

☪ Bū.: Meş.:ımızın 25 inci yıl bayramında Yunan Bū.: Meş.:ını temsil eylemek üzere tayyare ile İstanbula gelen Atina Mühendis Mektebi profesörlerinden Alex. Fotiades B.:e Bū.: Üs.: tarafından Park otelinde bir ziyafet verilmiştir. Servet Yesari, M. Raşit ve Mehmet Ali Haşmet BB.:in de davetli oldukları bu akşam yemeğinde iki Meş.:ı alâkadar eden meseleler görüşülmüştür.

☪ İstanbulda Yıldız Sarayında toplanan Parlamentolar Kongresinde murahhas sıfatile hazır bulunan Fransa Âyan ve Meb'uslarından bazı muhterem Mas.: BB.: lokalimizi ziyaret etmişlerdir. Sabık Üs.: Âz.:larımızdan Edip Servet, Servet Yesari, Bū.: Üs.: Muhittin Osman ve muavin Mehmet Ali Haşmet BB.: tarafından karşılanan bu KK.:imiz şerefine pek Muh.: E. Servet B.: tarafından 30 - 9 - 934 pazar günü Perapalasta bir öğle yemeği verilmiş ve samimî hasbuhallerde bulunulmuştur.

☪ 25 senedenberi İstanbul vadisinde çalışan Fransa Grandoryanına merbut Rönesans Mah.:i Muh.:inin, Bū.: Meş.:ımızla Grandoryan arasında yapılan mukavele mucibince 1937 senesinin birinci günü Bū.: Meş.:ımıza iltihakı mukarrer iken, Rönesans KK.:i bu vadeyi beklemiyerek biran evvel iltihakı iltimas eylemişler ve Grandoryan da, iki obediyan arasında cayigir olan kardeşlik ve dostluğu takviye edecek olan bu hareketi tasvip, bu iltiması is'af eylemişler. Bu hususta büyük himmet ve gayretleri sebkededen Rönesansın eski ve yeni Muh.: Üs.:ları Louat ve Mossé BB.:e Türk Mas.: camiasına karşı gösterdikleri irtibat ve itimattan dolayı teşekkürler ederiz.

İltihak merasiminin 1. 1. 1935 te icra edileceği haber alınmıştır.

☪ Memuriyetinin Ankaraya nakli dolayısıyla Bū.: Hat.:likten istifa eden Cevat Nizami B.:in yerine 10-10-934 tarihli Umumî Heyet içtımında Cevdet Hamdi B.: seçilmiştir. K.:imizi candan tebrik ederiz.

☪ Bu sene eylülün 6-10 arasında Lüksemburgta toplanan A. M. İnin 1934 konvanına Bū.: Meş.:ımızı temsilen iştirak etmiş olan Bū.: Üs.: Muhittin Osman ve M. Raşit BB.: avdet etmişler ve raporlarını Daimî Büyük Heyete vermişlerdir. Bu rapor gelecek sayımıza konacaktır.

D İ K K A T

1 — Büyük Şark kolleksiyonunu tamamlamak isteyen K K.: kendilerinde bulunmıyan nüshaları daimî kâtip Ali Refik beye müracaatla - bedeli mukabilinde - tedarik edebilirler.

2— İş bulmak isteyen K K.: n, vesait ve ehliyetnamelerinin birer suretini lûtfetmek suretile, tahriren Büyük Şark mecmuası müdürlüğüne müracaatları halinde, anonim olarak bu sahifaya ilânları ücretsiz olarak konacak; ve iş bulmalarına vesatet ve yardım edilecektir.

3 — Teavün sandığındaki K K.: ler, vefatları vakuunda yardım edilecek kimse veya şahısları, behemehal tahriren Teavün sandığı reisliğine bildirmelidir. Aksi takdirde bu yardım akçesi Türk Yükseltme cemiyetinin manevî şahsiyetine intikâl edecektir.

4 — Her vefat vakuunda taksitini heman ödemiyan K K.: n sandıkla alâkası kesilmiş bulunur. Bu taksitleri ödemek hususunda isticâl gösterilmesi ehemmiyetle tavsiye olunur.

NEVRALJİLERDE, GRİPTE,

SOĞUK ALGINLIĞINDA, KIRIKLIKTA,
BÜTÜN SİNİR AĞRILARINDA
ZARARSIZ ve MÜESSİR

KAŞE SEDATİN

Bütün Eczacı Depolarında ve Eczanelerde Bulunur.

Umumî Deposu : Beyoğlu Sakızağacı No. 5

İstanbul